

átmentő

Folytatás a 10. oldalról

Kiknek serétre töltött apró szem kísért."

A korondi önkéntes száműzetés, életformává nemesülő magány, a bánat nem múlt el nyomtalanul, mint ahogy az ifjú székely Werther láger- és börtönbeli tanulóévei sem. Páll Lajos versei már kora ifjúkoromban elbűvöltek, noha akkori verseszményemet tekintve meglehetősen távol állottam mindattól, amivel ő próbálkozott. A Megyei Tükör legendás hőskorában Páll Lajos is sokszor megfordult a városban és a Sugás asztalánál. Képeit árulta, majd leült a törzsasztalhoz, nagyokat hallgatott, s unszólásunkra néha a szalvéta sarkára lediktálta egy-egy versét, amelyek azután a lapban meg is jelentek.

Páll Lajost a költők egyebekben festőként magasztalták, míg a festők a költőt szerették elsősorban benne. A képeit az

orvosok részesítették előnyben, mi, süvölvény újságírók pedig a sör vagy a bor vagy a féldeci rum mellett a verseit hallgattuk. A dalokról, igen, elsősorban a dalokról van szó, ma már tudom, pontosan az ejtett meg bennünket: „Ahol én járom a táncot, / medve vitte már a láncot, / minden láncszem szénabuglya, / szabadság-tű abba dugva / se tánc? / mégse tánc?”

Most, hogy kedves Páll Lajos-soraimmal szeretném példázni akkori (és mostani) vonzalmimat, jövök rá, hogy ezek a sorok bennem vannak immár örökre, akár anyám vagy a szerelmeim arca. Kívülről tudom őket. Érdekes, hogy a költő — akár Vári Attila — szintén fejben őrzi a saját verseit. A Duna-deltai kényszerlaborozásai közepette, nem lévén papír s tiltva lévén az írás, fejben „írt”, akárcsak rabtársa, Páskándi Géza, s ama szokása, hogy páratlan emlékezetében tá-

Lövetei viselet

rolja, folyton csiszolja-javítgassa (javíthassa–alakíthassa) verseit, akkor alakulhatott ki.

Íme, még egy világító fragmentum, hogy ne becsületszóra kelljen elhinnie a kedves olvasónak,

hogy mit is szeretek én, és miért Páll Lajos „dalaiban”: „Nekem ez a medvetánc / hihetetlen emlék. / Ő járt itt, az elvarázsolt, / s meg sem érdemelték. / Május előtt unta már, / rókaképpel nézik, /

lánc nem volt, mi dobszóra ment / faluhosszán végig. / Jártá-járta komolyan, / s nekem kacsintott még. / Ő már tudta, fog az átka, / s kik maradnak medvék.”

A cím — *Medvetánc képem alá* — mutatja a kapcsolódást a versek és festmények között. Az álmom az, hogy egyszer együtt elemezhessem a kettőt: a verseskönyvek kéznél vannak, de hol az akárcsak reprezentatívnek is nevezhető nagy Páll Lajos-tárlat? Festményei, akár az átkok és a fohások, szétszórtak a Kárpát-medencében, jutott belőlük napnyugatra s a messzi Amerikába is...

* *A rabok egy ideig a hasonló elnevezésű uszályon is dolgoztak, innen érhető a költő kifakadása a címadó vers elején: „Soha ilyen átkozó özvegyet, / Hát mért nem maradt végleg Müsziaiban...”* — *Andromakhé, Hektor anyja előre látta Trója pusztulását. B. L.)*

léghajó

A VERECEKRŐL

Hogy kik is azok a verecek?

Elmondom. A verecek magyarok. Ezt jegyezze meg jól, kedves olvasó! Előfordult már, hogy egyesek könnyelműen leukránóztak békésen iszogató vereceket. Ez általában kétszer történhet meg, a harmadik tájkán indul a pofozkodás. És a verec nagyon pofozkodós nép. Főképp saját maga körében, de azé' előfordul, hogy másoknak is osztanak a jóból.

Geopolitikai szemszögből a verec az a magyar, aki a Kárpátok keleti csücskének az aljába született, s nem székely, nem palóc, de az alföldi magyarral sem tud létazonosságot vállalni, többek között azé' se, mert Petőfi imádott „tengersík vidékin” tengeribetegség fogja el. Verec az, aki Csaptól Rahóig vagy Beregszásztól Vereckéig belakja ama dimbes-dombos katlant, amit az idegenek Kárpátaljának, a verec viszont ott-honnak — néha „istenvertesze-métdombnak” — nevez.

Nem vagyunk agresszív nép. Azon ritka esetekben is, mikor egy vercekedés kezdetekor mi mutatkozunk számbeli fölényben, inkább megvárjuk az első ütést, majd pedig a köztököző megverésével honoráljuk a testmozgásra való invitálást. Persze, megesik, hogy a másik fél az Istennek nem hajlandó elsőt ütni, ilyenkor nekünk kell.

Alapjáraton azonban nyugodt nép vagyunk, hiszen folyamatosan olyan szomszédok mellett élünk, akikkel kölcsönösen utáljuk egymást.

Honnan ismersz meg egy verecet? Eccerű¹. Elsősorban meg kellesz² figyelned a beszédét. Az, aki a pesti pékségben előttd

bulocskát³ rendel, majd panaszkodik, hogy megint későn indul haza a marsutkája⁴, na, az verec.

Vannak-e saját mondásaink és legendáriumunk? Hát hogy a viharba ne volnának? Hiszen a nagybátyám is mindig azt mondta, miután rákaparták a földet, hogy hülyeséget csak szépen mondjak és magabiztosan, mer' másképp még komolyan veszik. Ami a mesebeli lényeket illeti, a beregszászi meddőtojó, vagy a chupakabra⁵ ugyanúgy őshonos minálunk, mint a záhonyi tyúkfiú, aki át-át kandikál a határon. Elvégre bezviz⁶ van.

Miben különbözik a verec a magyar nép többi ágától? Eccerű⁷! Sajátos beszédünkön kívül

sajátos a mindenünk is. A verec ember ugyanis mindenhez is ért. Legyen az a pelmenyi szagatása vagy filmforgatás, esetleg irodalom, mi otthon vagyunk benne. Ez utóbbi kapcsán sajátos azonosító jegyünk az is, hogy minden elszakított országrész magyarjai között nálunk a legmagasabb az egy főre jutó irodalmárok száma és a legkisebb az olvasóké. De értünk mi még a gyári munkához és a kőművességhez is. Majd minden cseh város tanúsíthatja. A verec ugyanis vándor nép. Nem hiába ered nálunk a Tisza és a Latorca, amerre azok folynak, megyünk velük mi is. Sőt, még tovább is. Megesett már, hogy egyikünket,

amikor az a messzi Minnesotába indult, a szomszédja megkérte, hogy adja már át az Argentínában lakó rokonának az üdvözlétét, hiszen Amerika az is. Nem lehet olyan messze ugye, ha egyszer Beregszászból bárki eljuthat vonattal két és fél óra alatt Ungvárra, pedig az megvan nyolcvan kilométer is.

No de, kedves olvasóm, talán felmerült benned, hogyha ezek ilyen érdekes népek, akkor mégis hogyan találkozhatnál velük, anélkül, hogy három-négy órát kéne várakoznod a határon? Eccerű! Ott vagyunk mi mindenütt.

Mint mondtam, olyanok vagyunk, mint a Tisza. A Kárpátokból eredünk, de eljutunk akárhova is. No, nem azért, mert nem lenne jó otthon, és ne is higgye senki, hogy nem ott maradunk, ahonnan az Isten elszalajtott minket. A végén mind hazamegyünk, de ettől függetlenül nincs olyan pontja a világnak, ahol éppen ne volna egy belőlünk.

Azt javaslom kedves olvasómnak, lépjen ki bátran az utcára, kiáltsa el magát, hogy bárki a vendégem egy piszaty grammra⁸, és bizton állíthatom, talál egy verecet!

Kertész Dávid

KERTÉSZ DÁVID a kilencvenes évek elején született Kárpátalján, ahol három település kipróbálása után végül is Beregszászot telepedett le. Iskoláit feltűnésmentesen és lógásokkal tarkítva végezte el, majd sikeresen elkerült minden olyan munkát, ami jól mutatna egy írói önéletrajzban. Alapító tagja a Kovács Vilmos Irodalmi Társaságnak, és lelkes tagja az Előretolt Helyőrség Íróakadémiának is. Írásait inkább fröccsnek nevezhetjük, mint whiskynek: nem üt fejbe néhány oldal után, de talán jólesik lehajtani párat belőle a nyári melegben vagy egy fárasztóbb nap után. Amennyiben a kedves olvasó ezzel egyetért, úgy e sorok írója szívesen fogadja, ha viszonzásul őt is az említett itallal jutalmazza. A lapok, amelyeket elbűvölt a fiatal író tehetsége, és publikáltak kisprózáit: a kárpátaljai Együtt folyóirat, az Előretolt Helyőrség anyoországi kiadása és két erdélyi periodika is, a Helikon és az Irodalmi Jelen.

1 Bökényben így mondják.

2 Csapon így mondják

3 Szosizszi mellé az elektricskán kiváló csemege.

4 Amolyan utazáskedvelő emberek által vezetett kisbuszok, amelyek napjában kétszer járnak meg a Beregszász-Budapest távot, természetesen egyedül az utazás örömeért, és szívesen vesznek fel stopposokat, általában megbeszéltek időben és helyen, persze teljesen ingyen és nem pénzszerzési szándékkal.

5 Eredetileg mexikói hiedelem, de minálunk is vannak erősen pigmentált, zeneszerető és munkakerülő népek.

6 A vízummentesség megnevezése verecül.

7 Salamonban is így mondják.

8 Alkoholmérési egység, de ha csak egyet fizetsz, akkor mondj inkább szto grammat, az udvariasabb.